

10.2 Tujerodne vrste pajkov (Aranea)

Rok KOSTANJŠEK

Univerza v Ljubljani, Biotehniška Fakulteta, Oddelek za biologijo

10.2.1 Tujerodne vrste pajkov

Zaradi velike vrstne pestrosti in zahtevne sistematike nekaterih družin so pajki v Sloveniji še vedno nepopolno raziskana skupina. Glede na vrstno pestrost pajkov v nekaterih primerljivih evropskih državah (Nentwig & al. 2011) pa lahko v Sloveniji približno 720 poznanim vrstam pajkov upravičeno pričakujemo še nekaj sto novih vrst. S tega stališča v poročilu navedene tujerodne vrste pajkov Sloveniji predstavljajo manj kot odstotek vseh poznanih vrst pajkov v Sloveniji, ter z vidika vrstne pestrosti ne predstavljajo resne grožnje favni pakov Slovenije.

Podobno kot v drugod po Evropi (Komposch 2002) je velika večina tujerodnih in invazivnih vrst pajkov tudi v Sloveniji praviloma vezana na človeška bivališča, urbana okolja ter človeško dejavnost, zlasti naključni transport. Poleg naključno prinesenih vrst tujerodne vrste v Sloveniji najdemo tudi v naravnih habitatih. Med slednje sodi najdba sicer sinantropne vrste *Psilochorus simoni* (Berland, 1911) (Kostanjšek & Ramšak 2005) v Postonjski jami. Vrsta je bila v začetku prejšnjega stoletja zanešna s subtropske Amerike v Francijo, od koder se kot sinantropna vrsta uspešno širi po Evropi (Fürst & Blandenier 1991). Vrsta je vezana na vlažne in temne habitate in jo v Evropi najdemo predvsem v kletih. Njena prisotnost v postonjskem jamskem sistemu zaradi njene ekologije tako ne preseneča, medtem ko odsotnost poročil o prisotnosti vrste v človeškem okolju po vsej verjetnosti lahko pripišemo predvsem relativno slabi raziskanosti pajkov v Sloveniji. Med tujerodne vrste v naravnih okoljih lahko v Sloveniji prištejemo tudi nedavno najdeno vrsto *Theridula gonygaster* (Simon, 1873) (Kostanjšek 2010). Vrsta je sicer opredeljena kot kozmopolitska (Platnick 2012), a je bila kljub intenzivni obarvanosti in izstopajoči obliki telesa v Evropi najdena le na Korziki (Simon 1873), v celinskem delu Italije (Stoch 2003) in v Španiji (Melic 2000). Ker je bila vrsta najdena na dveh lokalitetah v jugozahodni Sloveniji v eni sami sezoni (Kostanjšek 2010) po vsej verjetnosti ne gre za naključno zanešeno vrsto.

V tretjo skupino tujerodnih vrst pajkov v Sloveniji lahko uvrstimo zelo pogoste sinantropne vrste, kot so na primer *Pholcus phalangoides* (Fuesslin, 1775) *Tegenaria atrica* C. L. Koch, 1843, *Cheiracanthium mildei* L. Koch, 1864 in *Dyctina civica* (Lucas, 1850). Kljub temu, da vse imajo omenjene vrste holarktično oziroma kozmopolitsko razširjenost, kar postavlja po vprašaj njihovo dejansko tujerodnost, pa jih večina podobnih študij obravnava kot potencialno invazivne vrste (e.g. Komposch 2002). Zlasti slednja *D. civica* je pogosto omenjena kot vrsta z ekonomskimi posledicami, saj skupaj z vrsto *Larinioides sclopetarius* (Clerck, 1757) (Kuntner 1999) najpogostejši povzročitelj nezaželjih lis na pročeljih stavb v urbanih okoljih.

Gledano v celoti, tujerodne vrste pajkov ne predstavljajo pomemben dejavnik tveganja za naravna okolja in avtohtone vrste organizmov v Sloveniji, saj je njihov vpliv v veliki meri omejen na urbana okolja v naravnih okoljih pa predstavljajo zanemarljiv delež.

10.2.2 Glavni vektorji vnosa in širjenja

Večina tujerodnih vrst pajkov je v Slovenijo prišla po naravni poti, ki pri pajkih lahko vključuje tudi potovanje z zračnimi tokovi. Drugi najpogostejši vir razširjanja pa je naključen vnos s transportom.

10.2.3 Možnosti monitoringa in nadzora

Monitoring tujerodnih vrst pajkov v Sloveniji ima nizko prioriteto, saj je njihov pričakovani vpliv v naravnem okolju in na avtohtone organizme zelo majhen. Izvedba monitoringa potencialno gospodarko pomembnih vrst v urbanih okoljih pa vključuje vzorčenje pročelij zgradb z opaznimi ostanki prediva in drugih sinstropnih habitatov.

10.2.4 Viri

- Fürst P.-A, Blandenier (1991). *Psilochorus simoni* (Berland, 1911) (Araneae, Pholcidae): Découvertes de nouvelles stations suisses et discussions de son écologie. Bull. Soc. Neuchâtel Sci. Nat. 116 (1): 75-85
- Komposch C. (2002): Spinnentiere: Spinnen, Weberknechte, Pseudoskorpione, Skorpione (Arachnida: Araneae, Opiliones, Pseudoscorpiones, Scorpiones), V: Essl F. & Rabitsch W.: *Neobiota in Österreich*, Umweltbundesamt, Wien, 432 pp.
- Kostanjšek R., Ramšak L. (2005): *Psilochorus simoni* (Berland, 1911) (Araneae, Pholcidae), a new record for Slovenian fauna from Postonjska jama cave. *Natura Sloveniae* 7 (1): 37-40.
- Kostanjšek R., Celestina A. (2008): New records on synanthropic spider species (Arachnida: Araneae) in Slovenia. *Natura Sloveniae*, 10 (1): 51-55.
- Kostanjšek R. (2010): A contribution to the Slovenian spider fauna. I., *Natura Sloveniae* 12 (2): 23-33.
- Kratochvíl, J., 1934. *Liste générale des Araignées en Yougoslavie*. Prirodoslovne razprave, Ljubljana 2: 165-226
- Kuntner, M., 1999. Prispevek k poznavanju favnistike in ekologije pajkov severovzhodne Slovenije (Arachnida: Araneae). *Natura Sloveniae* 1(1): 29-44.
- Melic A. (2000): *Theridula gonygaster* (Simon, 1873) en España (Araneae: Theridiidae). *Rev. Iber. Aracnol.* 1: 49-50.
- Nentwig W, Blick T, Gloor D, Hänggi A, Kropf C: *Spiders of Europe*. www.araneae.unibe.ch. Version 6.2011.
- Nikolić F., Polenec A. (1981): *Catalogus faunae Jugoslaviae III/4 Aranea*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana. 131 str.
- Polenec, A., 1962. Hišni pajki. *Proteus* 24(8): 208-210.
- Platnick N. I. (2012): *The world spider catalog*, version 13.0. American Museum of Natural History. On: <http://research.amnh.org/entomology/spiders/catalog/index.html>.
- Simon E. (1873): Aranéides nouveaux ou peu connus du midi de l'Europe. *Mém. Sci. Roy. Sci. Liège* 2(5): 174 pp.
- Stoch F. (2003): Checklist of the Italian fauna. Version 03.12.2003. On: <http://www.faunaitalia.it/checklist/introduction.html>.